

POSTANOWIENIE

29 lutego 2024 r.

Sąd Najwyższy w Izbie Cywilnej w składzie:

SSN Agnieszka Jurkowska-Chocyk

na posiedzeniu niejawnym 29 lutego 2024 r. w Warszawie
w sprawie z powództwa M. K. i M. K.1
przeciwko Bank spółce akcyjnej w W.
o zapłatę i ustalenie,
na skutek skargi kasacyjnej Bank spółki akcyjnej w W.
od wyroku Sądu Apelacyjnego w Warszawie
z 8 czerwca 2022 r., I ACa 775/21,

- I. odrzuca skargę kasacyjną w części – co do zaskarżenia rozstrzygnięcia z pkt. I. zaskarżonego wyroku;**
- II. odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania w pozostałym zakresie.**

UZASADNIENIE

Wyrokiem z 2 czerwca 2022 r. Sąd Apelacyjny w Warszawie zmienił wyrok Sądu Okręgowego w Warszawie w ten sposób, że oddalił powództwo o zapłatę odsetek ustawowych za opóźnienie od kwoty 153 037,63 zł od dnia 26 maja 2022 r. do dnia zapłaty i zastrzegł, że zapłata sumy 153 037,63 zł na rzecz powódki przez pozwany Bank nastąpi za jednoczesnym zaoferowaniem zwrotu przez powódkę na rzecz Banku kwoty 600 000 zł (pkt I.); w pozostałym zakresie apelację oddalono i orzeczono o kosztach postępowania (pkt II. i III.).

Skargę kasacyjną od powyższego orzeczenia wywiódł pozwany Bank zaskarżając je w całości, wskazując, że posiada interes prawny w zaskarżeniu całego orzeczenia, a zatem także w części zmieniając wyrok sądu pierwszej instancji na korzyść pozwanego. Zdaniem pozwanego utrzymanie zaskarżonego orzeczenia w mocy, także w zakresie punktu I., może implikować negatywne skutki dla pozwanego na tle związania sądu powszechnego motywami uzasadnienia wyroku. Dalej skarżący wniósł o uchylenie zaskarżonego orzeczenia i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania przez Sąd Apelacyjny, ewentualnie o uchylenie zaskarżonego orzeczenia i orzeczenie co do istoty sprawy.

Wniosek o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania pozwany oparł na art. 398⁹ § 1 pkt 1, 2 i 4 k.p.c. Zdaniem skarżącego w sprawie konieczne jest dokonanie wykładni przepisów: art. 385¹ § 1 i 2 k.c. w zw. z art. 6 ust. 1 dyrektywy 93/13 w zw. art. 7 ust. 1 dyrektywy 93/13 w zw. art. 47 Karty praw podstawowych Unii Europejskiej; art. 385¹ § 1 i 2 k.c. w zw. z art. 58 § 3 k.c. w zw. z art. 69 ust. 1 i 2 Prawa Bankowego w zw. z art. 56 k.c. i 65 k.c.

Ponadto skarżący uznał za niezbędne udzielenie odpowiedzi na pytanie (art. 398⁹ § 1 pkt. 1 k.p.c.) „czy w świetle przepisów prawa krajowego mechanizm denominacji winien być traktowany jako jedno postanowienie umowne, czy też możliwe jest wydzielenie w ramach tego mechanizmu dwóch oddzielnych postanowień tzn. klauzuli ryzyka walutowego oraz klauzuli spreadowej, a jeżeli tak, to w przypadku gdy jedna z tych klauzul jest abuzywna pozostaje to bez wpływu na

abuzywność drugiej z nich; w takim przypadku z kolei mając na uwadze zasadę pewności prawa oraz zasadę proporcjonalności konieczne jest udzielenie odpowiedzi na pytanie czy brak sprecyzowania w umowie sposobu ustalenia kursu waluty obcej, do którego odsyła klauzula ryzyka walutowego może być konwalidowany w oparciu o art. 358 § 2 k.c. bądź art. 69 ust. 3 Pr.Bank., ewentualnie art. 24 ustawy o NBP, art. 41 ustawy Prawo wekslowe”.

Oczywistej zasadności skargi kasacyjnej pozwany upatrywał w naruszeniu przepisów prawa materialnego - art. 385¹ § 1 i 2 k.c. w zw. z art. 22¹ k.c. w zw. z art. 56 k.c. i 65 k.c.

Powodowie wniesli o oddalenie skargi kasacyjnej w razie jej przyjęcia do rozpoznania i zasądzenie kosztów postępowania. W odpowiedzi na skargę kasacyjną brak jednoznacznego wniosku o odmowę przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania i orzeczenie o kosztach postępowania, dlatego w sprawie nie orzekano o kosztach na rzecz powodów.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Skarga - w części odnoszącej się do rozstrzygnięcia z pkt I wyroku Sądu Apelacyjnego – podlega odrzuceniu. W orzecznictwie jednolicie przyjmuje się, że jedną z przesłanek dopuszczalności środka zaskarżenia (środka prawnego) jest istnienie po stronie skarżącego interesu prawnego. Interes definiuje się jako stan pokrzywdzenia orzeczeniem (*gravamen*). Taki stan występuje wówczas, kiedy orzeczenie mające być zgodnie z intencją skarżącego zmienione lub skasowane narusza jego szeroko rozumianą sferę interesów (tak .m.in.: uchwała składu 7 sędziów SN z 15 maja 2014 r., III CZP 88/13, OSNC 2014, Nr 11, poz. 108; postanowienia SN: z 25 maja 2023 r., I CSK 528/23; z 15 czerwca 2023 r., I CSK 4743/22).

W rozpatrywanej sprawie skarżący nie ma interesu prawnego w zaskarżeniu wyroku Sądu II instancji w części, w jakiej Sąd ten uwzględniając wniesioną przez niego apelację, oddalił powództwo w zakresie części roszczenia odsetkowego. Wyrokując w tym zakresie Sąd drugiej instancji orzekł bowiem na korzyść skarżącego. Brak interesu prawnego w zaskarżeniu skutkuje odrzuceniem skargi kasacyjnej w tej części jako niedopuszczalnej na podstawie art. 398⁶ § 1 i § 3

k.p.c. (zob. m.in. postanowienia SN: z 16 kwietnia 2021 r., I CSK 484/20; z 15 czerwca 2023 r., I CSK 4743/22).

W pozostałym zakresie Skarga kasacyjna nie kwalifikuje się do przyjęcia i tym samym merytorycznego rozpoznania.

Zgodnie z art. 398⁹ § 1 k.p.c. Sąd Najwyższy przyjmuje skargę kasacyjną do rozpoznania, jeżeli w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne, istnieje potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów, zachodzi nieważność postępowania lub skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona. Nakładając na skarżących obowiązek wskazania i uzasadnienia oznaczonej przesłanki przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania, ustawodawca zmierzał do zagwarantowania, że skarga kasacyjna, nadzwyczajny środek zaskarżenia prawomocnych orzeczeń, będzie pełnić przypisane jej funkcje publicznoprawne. Ograniczenie przesłanek do czterech ma więc zapewnić, że przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania ustrojowo i procesowo jest uzasadnione jedynie w tych sprawach, w których mogą być zrealizowane jej funkcje publicznoprawne, a skarga kasacyjna nie stanie się instrumentem wykorzystywanym w każdej sprawie.

W orzecznictwie Sądu Najwyższego przyjmuje się, iż jedną z przesłanek dopuszczalności środka zaskarżenia jest interes prawny w zaskarżeniu. Dla jego powstania konieczne jest istnienie stanu pokrzywdzenia orzeczeniem (*gravamen*), który występuje, gdy zaskarżone orzeczenie narusza interesy skarżącego (zob. m.in. uchw. 7 sędziów SN z 15 maja 2014 r., III CZP 88/13, OSNC 2014, nr 11, poz. 108; postanowienie SN z 25 lutego 2015 r., V CSK 450/14; wyrok SN z 2 lipca 2015 r., V CSK 421/14). Brak interesu prawnego w zaskarżeniu powoduje odrzucenie skargi kasacyjnej jako niedopuszczalnej na podstawie art. 398⁶ § 2 i 3 k.p.c.

Pozwany zaskarżył wyrok Sądu Apelacyjnego w całości, a więc także w części, w której zmodyfikowano zaskarżone orzeczenie sądu pierwszej instancji na korzyść strony pozwanej (punkt I. zaskarżonego wyroku). Rozstrzygnięcie w tym zakresie, wbrew twierdzeniom i obawom skarżącego, nie rodziło dla niego negatywnych skutków prawnych, wobec czego należało uznać, że brak jest po jego

stronie interesu prawnego w kwestionowaniu orzeczenia Sądu drugiej instancji w tej części, co z kolei musiało prowadzić do odrzucenia skargi w tym zakresie.

Skarga kasacyjna strony pozwanej nie zawiera argumentów dostatecznych dla uznania, że skarżący skutecznie wykazał, że w sprawie zachodzą powołane przesłanki z art. 398⁹ § 1 pkt 1 i 2 k.p.c.

Oparcie wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania na podstawie wykładni przepisów prawa budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów (art. 398⁹ § 1 pkt 2 k.p.c.) wymaga wykazania, jaki konkretny przepis prawa, zastosowany w danej sprawie, jest przedmiotem rozbieżnej wykładni w judykaturze sądowej i na czym rozbieżność ta polega, co wymaga przytoczenia orzeczeń sądów wydanych w takich samych lub istotnie zbliżonych stanach faktycznych, względnie, jaki konkretny przepis prawa, zastosowany w danej sprawie, wymaga interpretacji ze strony Sądu Najwyższego, z czego potrzeba ta wynika i z jakich powodów dotychczasowy dorobek doktryny i orzecznictwa jest w tej mierze niewystarczający. Nieodzowne jest ponadto, podobnie jak w przypadku przyczyny kasacyjnej określonej w art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c., wykazanie związku między oczekiwaną od Sądu Najwyższego wykładnią prawa a wynikiem postępowania kasacyjnego (zob. m.in. postanowienia SN: z 15 października 2002 r., II CZ 102/02; z 29 lipca 2015 r., I CSK 980/14; z 19 czerwca 2018 r., IV CSK 56/18).

Analiza skargi kasacyjnej w odniesieniu do przesłanki z art. 398⁹ § 1 pkt 2 k.p.c. wskazuje, że skarżący nie sporządził w sposób prawidłowy uzasadnienia wniosku o przyjęcie skargi do rozpoznania w tym zakresie. W uzasadnieniu wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania skarżący w ogóle nie odniósł się do kwestii wykładni art. 385¹ § 1 i 2 k.c. w zw. z art. 6 ust. 1 dyrektywy 93/13 w zw. art. 7 ust. 1 dyrektywy 93/13 w zw. art. 47 Karty praw podstawowych Unii Europejskiej. Rozważania wniosku skupiają się wyłącznie na potrzebie wykładni przepisów wskazanych pkt III. 2), jednak i ta część uzasadnienia nie może być uznana za prawidłowo skonstruowaną. Pomimo wskazania szeregu przepisów, które, zdaniem skarżącego, wymagają dokonania wykładni, co powinno wiązać się z odrębnym uzasadnieniem dla każdego z nich, skarżący sporządził tylko jedno

wspólne uzasadnienie, z którego dodatkowo wynika, że TSUE wypowiedział się już obszernie odnośnie do wykładni tych przepisów.

Istotnym zagadnieniem prawnym w rozumieniu art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c. jest zagadnienie nowe, nierozwiązane dotychczas w orzecznictwie, którego wyjaśnienie może przyczynić się do rozwoju prawa. Zagadnienie prawne powinno, przede wszystkim, być sformułowane w oparciu o okoliczności mieszczące się w stanie faktycznym sprawy wynikającym z dokonanych przez sąd ustaleń (zob. postanowienie SN z 7 czerwca 2001 r., III CZP 33/01), a jednocześnie być przedstawione w sposób ogólny i abstrakcyjny tak, aby umożliwić Sądowi Najwyższemu udzielenie uniwersalnej odpowiedzi, niesprowadzającej się do samej subsumpcji i rozstrzygnięcia konkretnego sporu (zob. postanowienia SN: z 15 października 2002 r., III CZP 66/02; z 22 października 2002 r., III CZP 64/02; z 5 grudnia 2008 r., III CZP 119/08).

Przedstawione przez skarżącego zagadnienia prawne nie czynią zadość tym wymaganiom. Wskazane przez skarżącego kwestie były w ostatnim czasie przedmiotem wielu wypowiedzi Sądu Najwyższego, który omawiał problem warunków, jakie powinny być spełnione, aby luka powstała w konsekwencji upadku klauzuli abuzywnej, powodująca upadek umowy, mogła zostać zastąpiona inną regulacją (zob. m.in. uchwała składu siedmiu sędziów SN - zasada prawna - z 7 maja 2021 r., III CZP 6/21, OSNC 2021, Nr 9, poz. 56). Zwracał także uwagę na ścisłe powiązanie klauzuli ryzyka i klauzuli spreadowej (zob. m.in. wyroki SN: z 27 listopada 2019 r., II CSK 483/18, OSP 2021, z. 2, poz. 7; z 11 grudnia 2019 r., V CSK 382/18, OSNC-ZD 2021, z. B, poz. 20; z 10 maja 2022 r., II CSKP 285/22; z 13 maja 2022 r., II CSKP 293/22). Przedmiot wypowiedzi Sądu Najwyższego stanowiły także kwestie dotyczące powodów, dla których za niedopuszczalne uznaje się zastąpienie niedozwolonych postanowień kursowych przez sięgnięcie do art. 69 ust. 3 Prawa bankowego, wykładni oświadczeń woli (art. 65 k.c.), art. 41 Prawa wekslowego albo art. 358 § 2 k.c. (zob. m.in. wyrok SN: z 27 maja 2022 r., II CSKP 395/22; z 8 listopada 2022 r., II CSKP 1153/22; z 20 lutego 2023 r., II CSKP 809/22 i z 27 kwietnia 2023 r., II CSKP 1027/22). Ponadto Sąd Najwyższy wyjaśnił wątpliwości co do znaczenia art. 24 ust. 3 ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 r. o

Narodowym Banku Polskim (zob. postanowienia SN z: 7 grudnia 2023 r., I CSK 5753/22 i 14 grudnia 2023 r. I CSK 6150/22).

Opierając wniosek o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania na przesłance wskazanej w art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c., tj. oczywistej zasadności skargi, skarżący powinien mieć na uwadze, że przesłanka ta jest spełniona, jeśli zaskarżone orzeczenie zapadło z oczywistym, rażącym naruszeniem przepisów lub podstawowych prawa możliwym do dostrzeżenia bez konieczności prowadzenia szczegółowej analizy sprawy. Obowiązkiem pozwanego było zatem wykazanie, że skarżone orzeczenie jest sprzeczne z podstawowymi zasadami lub przepisami prawa niepodlegającymi różnej wykładni i niepozostawiającymi sądowi swobody oceny (zob. m.in. post. SN: z 20 marca 2019 r., I CSK 475/18; z 11 kwietnia 2018 r., IV CSK 506/17; z 16 kwietnia 2018 r., IV CSK 529/17). Analiza wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania w części wskazującej na jej oczywistą zasadność nie pozwala na podzielenie poglądu skarżącego Banku. Obszerne motywy wyroku nie pozwalają bowiem na uznanie, że Sąd nie zbadał występowania w sprawie przesłanek określonych w art. 385¹ k.c. Niewątpliwie trafne jest natomiast stwierdzenie, że sam fakt posiadania siedziby przez spółkę czy jednoosobową działalność gospodarczą w nieruchomości, na której budowę zaciągnięto sporne zobowiązanie, nie może prowadzić do prostego pozbawienia strony umowy statusu konsumenta.

Z tych przyczyn należało odmówić przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania (art. 398⁹ § 2 k.p.c.).

[SOP]

[ał]